

آموزش نقد ترجمه در دوره کارشناسی ارشد رشته مطالعات

ترجمه: انتظارات دانشجویان و محتوای آموزشی واحد درسی

شیرین سلیمی‌بنی *

حسین حیدری تبریزی **

اکبر روحی ***

چکیده

طراحی برنامه آموزشی واحد درسی از موارد مهمی است که بدون انجام مطالعه تجربی و بررسی نیازهای دانشجویان مترجمی امکان پذیر نیست. پژوهش حاضر به بررسی مواد آموزشی ای می پردازد که استادان در واحد درسی «نقد و بررسی آثار ترجمه شده» در رشته مترجمی دوره کارشناسی ارشد در نظر می گیرند. همچنین نیازهای دانشجویان در محیط کار، به عنوان مترجم و منتقد، با توجه به اهداف آموزشی واحد مزبور بررسی می شود. بدین منظور، دانشجویان کارشناسی ارشد مترجمی، دانشجویان دکتری و استادان این رشته در سه دانشگاه، جامعه آماری را تشکیل داده اند. برای مطالعه نمونه آماری، ابتدا پرسش نامه ای آزمایشی بین دانشجویان جامعه هدف توزیع شد و هم زمان سؤالات مصاحبه نیز در جامعه هدف به اجرا درآمد؛ سپس داده ها تحلیل و طبقه بندی و ۴۴ سؤال بسته پاسخ مطابق با مقیاس پنج درجه ای لیکرت و ۴ سؤال چندگزینه ای در ۴ حوزه تهیه گردید. بررسی داده ها نشان داد که بین اهداف آموزشی واحد درسی و انتظارات دانشجویان، توازی وجود ندارد و محتوای آموزشی و برنامه آموزشی کاستی هایی دارد. در پایان، پیشنهاداتی مطابق با یافته ها ارائه شد.

کلید واژه ها

برنامه آموزشی، دانشجویان مترجمی دوره کارشناسی ارشد، محتوای آموزشی، نظریه های ترجمه، واحد درسی نقد و بررسی آثار ترجمه شده.

* دانشجوی دکتری رشته مطالعات ترجمه دانشگاه علامه طباطبائی (salimi.sh25@yahoo.com) (نویسنده مسئول).

** دانشیار گروه زبان انگلیسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (heidaritabrizi@gmail.com).

*** کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، اداره کل آموزش و پرورش تهران (a.roohi2007@yahoo.com).

DOI: 10.30487/rwab.2019.36382

دریافت: ۹۷/۵/۲۲ پذیرش: ۹۸/۵/۷

پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۴۴، بهار و تابستان ۱۳۹۸، ص ۱۱۸-۱۳۸

مقدمه

با توجه به تغییرات رو به رشد جامعه امروز، آموزش ترجمه در دانشگاه نیز نیازمند بازنگری است تا مترجمان، منتقدان و ویراستارانی متبحر وارد دنیای حرفه‌ای شوند. می‌توان گفت امروزه آموزش ترجمه تنها دانشجو محور نیست، بلکه به سوی رفع مشکلات دنیای واقعی ترجمه حرکت می‌کند. برنامه آموزشی مؤثر نیز، پرورش مهارت در حل این نوع مشکلات را در بر می‌گیرد. از نظر شیروانی (۱۳۹۰)، پژوهش‌های فرایندمدار، حلقه مفقود پژوهش‌های گستره مطالعات ترجمه، ارتباط مستقیم و بسیار نزدیکی با مسائل مربوط به آموزش و تربیت مترجم دارند و نتایج آن‌ها در برنامه‌های آموزشی مؤثر است. تربیت مترجمانی کارآمدتر و انتقال دستاوردها به دانشجویان از اهمیت برخوردار است. به باور پرورش و همکاران (۱۳۹۵) اغلب پژوهش‌های انجام شده محدود به برشمردن مشکلات آموزش ترجمه و ارائه راه‌حل‌های کلی است. مهم‌ترین مشکل، محتوای درسی ناکارآمد و منسوخ تدریس است. امروزه مدرسان دروس عملی، مصرانه، همان رویکردهای سال‌های پیشین را در تدریس دروس مربوط به ترجمه اتخاذ می‌کنند.

هرچند دانش نظری ترجمه به دانشجویان کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از مفاهیم در بافت داشته باشند، نمی‌تواند جایگزین تجربه عملی شود؛ مهارت واقعی در عمل ایجاد می‌شود. اهداف، برنامه آموزشی و فعالیت‌ها از جمله مواردی است که باید به دقت در آموزش ترجمه توانش محور^۱ در نظر گرفته شوند. همچنین لازم است مدرسان ترجمه (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۷)، به وظایف فارغ‌التحصیلان رشته مترجمی زبان انگلیسی در دنیای واقعی و انتظارات آتی از فارغ‌التحصیلان این رشته در زمینه ترجمه کتبی و شفاهی آشنا باشند تا بتوانند الگوی مناسبی برای فرایند آموزش آن‌ها اتخاذ نمایند. به اعتقاد هتیم (Hatim, 2013)، نظریه ترجمه، اساس آموزش ترجمه است و به منظور افزایش فعالیت کلاسی دانشجویان، باید روش‌های مفیدی مانند یادگیری مطابق با مشکلات ترجمه به کار رود. به باور بیکر (Baker, 2011)، دانش نظری در عمل ارزش می‌یابد و بهترین کاربرد نظریه‌های ترجمه هنگام بحث در مورد رفع مشکلات ترجمه مشخص می‌شود. مدل ترجمه نورد (Nord, 2005) نیز یکی از مواردی است که تشابه ترجمه حرفه‌ای و اهداف واقعی را در کلاس ترجمه تمرین می‌کند.

نظریه پردازان از مدت‌ها پیش بر لزوم کاربرد نظریه‌های ترجمه در نقد آثار ترجمه

شده نیز تأکید کرده‌اند. از نظر رایس (Reiss, 2000) کیفیت ترجمه توجهی خاص می‌طلبد. در حقیقت، نقد ترجمه در بافت، زمینه ترجمه‌ای بهتر را مهیا می‌کند. نقد ترجمه براساس نظریه‌های ترجمه انجام می‌شود (House, 1997) و آنچه مترجم به آن نیاز دارد، مطابق با نظر چسترمن و واگنر (Chesterman & Wagner, 2002)، نوع خاصی از نظریه ترجمه است که عملی باشد؛ نظریه‌ای که ریشه در عمل دارد و به مترجمان و منتقدان کمک می‌کند تا کیفیت کار را افزایش دهند. نقد ترجمه چیزی بیش از مقایسه دیدگاه‌هاست (Hewson, 2011) و از نظر مارتینو (Martino, 2012) متنی را که مترجم بسته است، منتقد دوباره می‌گشاید و مراحل را که در پس ترجمه اتفاق افتاده و منتهی به اتخاذ تصمیم در ترجمه شده است، ردیابی می‌کند.

در نقد ترجمه نیز باید مواردی مانند نوع متن، گونه کاربردی، راهبردهای ترجمه، خواننده، و نقش را مطابق با فرایند ترجمه در نظر گرفت. در حقیقت، نظریه ترجمه به منتقد کمک می‌کند تا بخشی از متن را انتخاب و مطابق با عناصر موردنظر در ترجمه بررسی کند. در این صورت نه تنها نقد ترجمه صورتی منفی ندارد، بلکه نتایج آن موجب افزایش کیفیت ترجمه خواهد شد. فرد منتقد علاوه بر دانش زبانی و موضوعی، بر نظریه‌های ترجمه نیز اشراف دارد. باید در نظر داشت که نقد ترجمه دانشگاهی، چنان‌که پالوپوسکی (Paloposki, 2012) اشاره می‌کند، با نقدی که اساس و پایه نظری ندارد متفاوت است. از آنجا که ارزیابی کیفیت ترجمه کاری هدفمند است می‌توان گفت تفاوت زیادی بین منتقد و مترجم دانشگاهی وجود ندارد و گاه این فاصله به صفر می‌رسد.

کیفیت ترجمه و ارزیابی آن، که ارتباط تنگاتنگی با یکدیگر دارند، از موضوع‌های قدیمی ترجمه است و امروزه با عنوانی واحد، ارزیابی کیفیت ترجمه،^۱ بیان می‌شود. نقد ترجمه به دنبال تغییرات غیرضروری است که در متن ترجمه و در مقایسه با متن اصلی لحاظ شده است. در حقیقت، نظرات انتقادی موجب تحریک گفت و گوهای علمی و ترجمه‌های مجدد از یک متن نیز می‌شود. نقد ترجمه فراتر از مفهوم مترجم به عنوان خواننده یا نویسنده حرکت می‌کند و فعالیتی هوشمندانه را از سوی منتقد می‌طلبد (Hewson, 2011). از نظر رایس (Reiss, 2000) اهمیتی ندارد که کار ترجمه چه اندازه مشکل بوده است؛ قضاوت در مورد آن مشکل‌تر خواهد بود. هرمن (Hermans, 1999) باور دارد که منتقد انتخاب‌های متعددی را برای ترجمه متن مبدأ و با توجه به موارد نپذیرفتنی در نظر می‌گیرد و نتایج

حاصل از انتخاب مترجم را بررسی می‌کند. از نظر اسکاگرا (Scocchera, 2014) نیز دسترسی به ویراستار حرفه‌ای در صنعت چاپ آسان نیست و آموزش نقد ترجمه می‌تواند به تربیت مترجمانی ویراستار در حلقه بازار ترجمه منجر شود.

هدف پژوهش

هدف از مطالعه حاضر، بررسی مواد آموزشی‌ای است که استادان در واحد درسی «نقد و بررسی آثار ترجمه شده» در رشته مترجمی دوره کارشناسی ارشد در نظر می‌گیرند. افزون بر آن، نیازهای دانشجویان در محیط کار، به عنوان مترجم و منتقد، با توجه به اهداف آموزشی واحد مزبور بررسی می‌شود. بدین منظور، سؤالات زیر پاسخ داده می‌شوند:

۱. محتوای واحد درسی نقد و بررسی آثار ترجمه شده در دانشگاه شامل چه منابع آموزشی و فعالیت‌های عملی است؟
۲. انتظارات دانشجویان مترجمی از محتوای آموزشی، فعالیت‌ها و راهبردهای کاربردی این واحد درسی چیست؟
۳. چه برنامه آموزشی (اهداف، محتویات، و چهارچوب نظری) برای این درس پیشنهاد می‌شود؟

روش پژوهش

جامعه آماری

دو گروه مختلف در این پژوهش شرکت کردند:

۱. دانشجویان زن و مرد کارشناسی ارشد رشته مترجمی سال تحصیلی ۱۳۹۴-۱۳۹۵ که واحد درسی نقد و بررسی آثار ترجمه شده را گذرانده‌اند.
 ۲. استادان ترجمه و دانشجویان دکتری رشته مترجمی.
- نمونه آماری نیز مطابق با اهداف پژوهش انتخاب شد. برای مطالعه نمونه آماری، دانشگاه‌های دولتی انتخاب شدند که در مقطع دکتری این رشته تحصیلی پذیرش دارند. بنابراین، نظرات دانشجویان کارشناسی ارشد مترجمی و دانشجویان دکتری و استادان این رشته در سه دانشگاه علامه طباطبایی، اصفهان و فردوسی از طریق ابزار پژوهش بررسی شد. از آنجا که بیشتر استادان مترجمی، فارغ‌التحصیلان رشته آموزش زبان انگلیسی هستند، دانشجویان دکتری ترجمه هم در نمونه پژوهش جای گرفتند.

ابزار پژوهش

برای بررسی نظرات شرکت کنندگان پژوهش از دو ابزار پرسش نامه و مصاحبه استفاده شد. منابع معتبر پژوهشی از جمله سالدانها و اُبراین (Saldanha & O'Brien, 2013)، دورنیه (Dörnyei, 2010)، کوهن و همکاران (Cohen & et al., 2007)، و براون و راجرز (Brown & Rodgers, 2004)، نظر استادان و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مترجمی و همچنین نتایج به دست آمده از پرسش نامه آزمایشی، محقق را در تهیه پرسش نامه اصلی یاری کرد. پرسش نامه آزمایشی، حاوی ۶ سؤال باز، نظر دانشجویان را در ۴ حوزه اصلی و مطابق با اهداف پژوهش جویا شد (پیوست ۱: پرسش نامه آزمایشی). سپس نتایج حاصل از بررسی پاسخ شرکت کنندگان و منابع آموزشی رشته مترجمی، به پرسش نامه ای بسته پاسخ در ۴ حوزه منتهی شد.

پرسش نامه اصلی به دو بخش تقسیم شد: قسمت اول شامل ۴۴ گویه مطابق با مقیاس پنج درجه ای لیکرت «کاملاً موافقم»، «موافقم»، «نظری ندارم»، «مخالقم» و «کاملاً مخالفم» و قسمت دوم شامل ۴ سؤال چند گزینه ای، برای بررسی دقیق گویه های واقعی و ایدئال (پیوست ۲: پرسش نامه اصلی، قسمت اول و دوم).

ابزار دیگر مطالعه، مصاحبه نیمه ساختاریافته ای است که دیدگاه استادان باتجربه و دانشجویان دکتری را درباره اهداف، محتویات واحد درسی و نیاز دانشجویان کارشناسی ارشد رشته مترجمی در سه دانشگاه جویا شده است.

مراحل انجام پژوهش

ابتدا پرسش نامه آزمایشی بین دانشجویان جامعه هدف توزیع شد؛ هم زمان سؤالات مصاحبه نیز به کمک استاد مشاور بررسی شد و در جامعه هدف به اجرا درآمد. مجموع مطالبی که در طول مصاحبه به آن ها اشاره شد، ثبت گردید. در مرحله بعد، حیطه اصلی پرسش نامه آزمایشی و مصاحبه نیمه ساختاریافته مشخص شد و مواردی که مکرراً تأکید شده بود، در پرسش نامه نهایی لحاظ گردید. روایی پرسش نامه اصلی مطابق با نظر متخصصان و استاد مشاور در چهار گستره برنامه آموزشی (اهداف، محتویات، فعالیت ها و مواد آموزشی و راهبردهای آموزشی) از نظر محتوا و صورت ظاهری بررسی و تأیید شد. پرسش نامه اصلی ابتدا در گروه کوچکی از جامعه هدف آزمایش و برای برآورد پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و عدد $0/868$ به دست آمد که حاکی از اعتبار پرسش نامه است. سرانجام، پرسش نامه به ایمیل دانشجویان ارسال شد.

یافته‌ها و واکاوی داده‌ها

پرسش‌نامه

پاسخ به گویه ۱ پرسش‌نامه نشان می‌دهد که دانشجویان آشنایی لازم را با چهارچوب‌های نظری نقد ندارند. حدوداً نیمی از شرکت‌کنندگان، نظری ندارند و نیمی دیگر با این گویه مخالف‌اند. جدول ۱ بیانگر درصد پاسخ دانشجویان به گویه‌ها در شرایط واقعی است. جدول نشان می‌دهد بیش از نیمی از افراد نیز با گویه ۴ موافق‌اند. از نظر ۴۸ درصد از افراد، بین نظریه و عمل ارتباط برقرار شده است و ۲۱ درصد هم در این مورد نظری ندارند. ۶۰ درصد از شرکت‌کنندگان هم بررسی ترجمه در سطح خرد را در این کلاس تجربه کرده‌اند. پاسخ به گویه ۱۷ بیانگر این مطلب است که چهارچوب‌های نقد در این واحد درسی تمرین نشده است. علاوه بر این، تعداد کمی از دانشجویان با گویه شماره ۳۳ مخالف هستند. این گویه بیانگر این مطلب است که نظر استاد، معیار صحیح نقد ترجمه بوده است. ۴۵ درصد از شرکت‌کنندگان با گویه ۴۰ موافق‌اند و بیش از ۲۱ درصد از افراد نظری ندارند و تقریباً نیمی از افراد معتقدند این درس بر کیفیت ترجمه آن‌ها تأثیر مثبت داشته است.

از نظر تعداد بیشتری از افراد، چهارچوب‌های جدید نقد ترجمه در کلاس معرفی نشده است و حدود ۲۰ درصد از افراد در این مورد نظری ندارند. افزون بر این، در گویه ۶ بیش از ۶۰ درصد از افراد با این مورد که انتخاب محتوای آموزشی سلیقه‌ای بوده است، موافق‌اند. گویه ۲۲ مربوط به بررسی ترجمه متون نشان‌دار است که فقط ۳۰ درصد از شرکت‌کنندگان پاسخ مثبت داده‌اند. حدود ۴۶ درصد از افراد بر عدم بررسی ثبات در ترجمه و عوامل مؤثر بر آن تأکید دارند؛ اما به هدف مترجم، چنان‌که ۵۰ درصد از افراد بیان می‌کنند، در نقد اثر توجه شده است. در گویه ۴۱ هم تعداد افراد مخالف بیش از موافقان است و شرکت‌کنندگان معتقدند منابع درسی متناسب با نیازشان نبوده است.

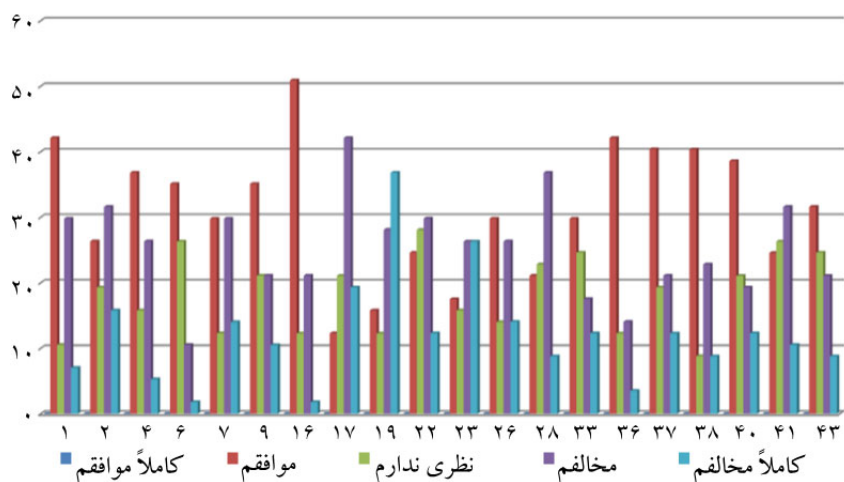
جدول ۱ درصد پاسخ دانشجویان به گویه‌ها (در شرایط واقعی)

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
۱	۷/۲۰	۲۹/۸	۱۰/۵۳	۴۲/۱	۱۰/۵۳
۲	۱۵/۸	۳۱/۶	۱۹/۳۰	۲۶/۳۲	۷/۰۲
۴	۵/۳	۲۶/۳۲	۱۵/۸	۳۶/۸	۱۵/۸

ادامهٔ جدول ۱

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
۶	۱/۸	۱۰/۵۳	۲۶/۳	۳۵/۱	۲۶/۳
۷	۱۴	۲۹/۸	۱۲/۳	۲۹/۸	۱۴/۰۴
۹	۱۰/۵	۲۱/۱	۲۱/۱	۳۵/۱	۱۲/۲۸
۱۶	۱/۸	۲۱/۱	۱۲/۲۸	۵۰/۹	۱۴/۰۴
۱۷	۱۹/۳	۴۲/۱۱	۲۱/۰۵	۱۲/۳	۵/۳
۱۹	۳۶/۸	۲۸/۱	۱۲/۲۸	۱۵/۷۹	۷/۰۲
۲۲	۱۲/۳	۲۹/۸۲	۲۸/۰۷	۲۴/۶	۵/۲۶
۲۳	۲۶/۳	۲۶/۳	۱۵/۸	۱۷/۵	۱۴/۰۴
۲۶	۱۴/۴	۲۶/۳۲	۱۴	۲۹/۸	۱۵/۷۹
۲۸	۸/۷۷	۳۶/۸	۲۲/۸	۲۱/۱	۱۰/۵۳
۳۳	۱۲/۳	۱۷/۵۴	۲۴/۶	۲۹/۸	۱۵/۸
۳۶	۳/۵۱	۱۴/۰۴	۱۲/۲۸	۴۲/۱	۲۸/۱
۳۷	۱۲/۲۸	۲۱/۱	۱۹/۳۰	۴۰/۴	۷
۳۸	۸/۷۷	۲۲/۸	۸/۸	۴۰/۳۵	۱۹/۳۰
۴۰	۱۲/۳	۱۹/۳	۲۱/۰۵	۳۸/۶۰	۸/۷۷
۴۱	۱۰/۵۳	۳۱/۶	۲۶/۳	۲۴/۵۶	۷/۰۲
۴۳	۸/۷۷	۲۱/۰۵	۲۴/۶	۳۱/۶	۱۴/۰۴

تعداد موافقان و مخالفان گویهٔ ۷ برابر است. گویهٔ ۱۹ در مورد نظر افراد راجع به فعالیت نقدِ نقد سؤال می‌کند که ۶۵ درصد از شرکت‌کنندگان مخالفت خود را اعلام کرده‌اند. افزون بر این، ۳۲ درصد از افراد با گویهٔ ۲۳ موافق هستند؛ درصد بیشتری از افراد اعلام می‌کنند که نمونه‌هایی از نقدهای برجسته معرفی نشده است. نقد ترجمهٔ کتاب (گویهٔ ۲۶)، فعالیت دیگری است که تقریباً تعداد برابری از افراد، موافقت و مخالفت خود را با وجود این نوع فعالیت در کلاس اعلام می‌کنند. از نظر تعداد بیشتری از شرکت‌کنندگان (۷۰ درصد)، فعالیت‌ها فقط به مقایسهٔ متن مبدأ و ترجمهٔ آن محدود شده است و سرانجام، ۶۰ درصد از دانشجویان کار نقد و بررسی ترجمه‌های متفاوت از یک متن را انجام داده‌اند.

نمودار ۱ درصد پاسخ شرکت کنندگان به گویه‌های مربوط به شرایط واقعی

در جدول ۲، درصد پاسخ دانشجویان به گویه‌ها در شرایط ایدئال بررسی شده است. گویه شماره ۱۳ در این جدول به بررسی انواع متن می‌پردازد؛ ۴۵ درصد از افراد، تنها بررسی آثار اسلامی و ادبی را کافی نمی‌دانند و فقط ۳۴ درصد با این گویه موافق‌اند. تقریباً همه شرکت کنندگان، گویه ۵ را که مربوط به تفکر انتقادی است تأیید می‌کنند. ۶۱ درصد از شرکت کنندگان نقد و بررسی آثار را نوعی آموزش دفاع از ترجمه می‌دانند (گویه ۲۱). کاربرد خلاقانه چهارچوب‌های نظری نقد ترجمه (گویه ۲۴) نیز گویه دیگری است که کاملاً با آن موافقت شده است. گویه ۲۹ بیانگر این مطلب است که بیش از نیمی از شرکت کنندگان با تأثیر مثبت نقد آثار بر کیفیت ترجمه موافق هستند. ضرورت بررسی انواع متون نیز مورد دیگری است که به شدت بر آن تأکید می‌شود.

یافته‌ها حاکی از تأکید جدی بر بررسی سبک، تجزیه و تحلیل سطح خرد^۱ و کلان^۲ (ژانر^۳ و گفت‌مان^۴)، ویرایش متن در سطح کلان و آشنایی با واژگان تخصصی نقد ترجمه است. همچنین، همه شرکت کنندگان، متقاضی جلسات آموزشی نظری و عملی هستند. تمرین عملی نقد ترجمه به هر دو زبان فارسی و انگلیسی، بررسی ترجمه در سطح پیرامنتی^۵، نقد و بررسی ترجمه انواع متن، مقایسه نمونه‌هایی از نقدهای علمی و غیرعلمی و

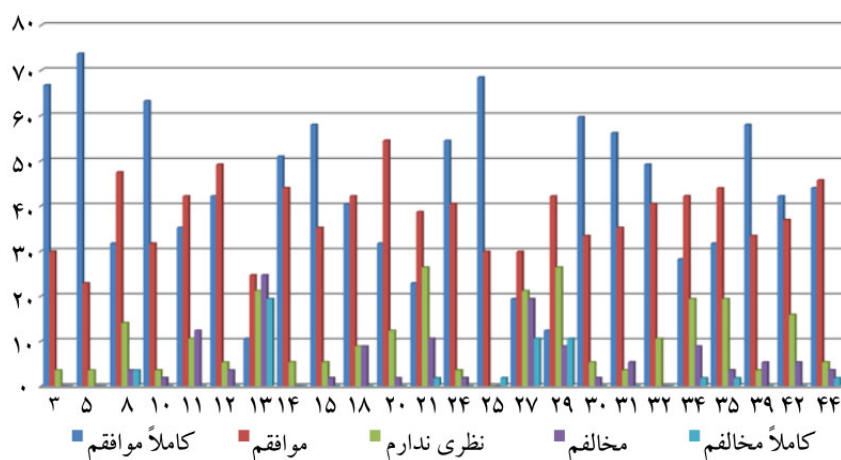
1. micro level
2. macro level
3. genre
4. discourse
5. meta text

جدول ۲ درصد پاسخ دانشجویان به گویه‌ها (در شرایط ایدئال)

گویه‌ها	کاملاً مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
۳	۰	۰	۳/۵	۲۹/۸۲	۶۶/۷
۵	۰	۰	۳/۵	۲۲/۸	۷۳/۶۸
۸	۳/۵	۳/۵	۱۴	۴۷/۴	۳۱/۶
۱۰	۰	۱/۸	۳/۵۱	۳۱/۶	۶۳/۱۶
۱۱	۰	۱۲/۳	۱۰/۵	۴۲/۱	۳۵/۱
۱۲	۰	۳/۵	۵/۲۶	۴۹/۱	۴۲/۱
۱۳	۱۹/۳	۲۴/۶	۲۱/۱	۲۴/۵۶	۱۰/۵۳
۱۴	۰	۰	۵/۳	۴۳/۹	۵۰/۹
۱۵	۰	۱/۸	۵/۳	۳۵/۰۹	۵۷/۹
۱۸	۰	۸/۸	۸/۸	۴۲/۱	۴۰/۳۵
۲۰	۰	۱/۷۵	۱۲/۲۸	۵۴/۴	۳۱/۶
۲۱	۱/۷۵	۱۰/۵۳	۲۶/۳	۳۸/۶	۲۲/۸
۲۴	۰	۱/۸	۳/۵۱	۴۰/۴	۵۴/۳۹
۲۵	۱/۸	۰	۰	۲۹/۸	۶۸/۴۲
۲۷	۱۰/۵۳	۱۹/۳	۲۱/۱	۲۹/۸	۱۹/۳۰
۲۹	۱۰/۵	۸/۸	۲۶/۳۲	۴۲/۱	۱۲/۳
۳۰	۰	۱/۸	۵/۲۶	۳۳/۳	۵۹/۶۵
۳۱	۰	۵/۳	۳/۵۱	۳۵/۱	۵۶/۱
۳۲	۰	۰	۱۰/۵	۴۰/۴	۴۹/۱
۳۴	۱/۷۵	۸/۸	۱۹/۳۰	۴۲/۱۱	۲۸/۱
۳۵	۱/۷۵	۳/۵۱	۱۹/۳	۴۳/۸۶	۳۱/۶
۳۹	۰	۵/۲۶	۳/۵۱	۳۳/۳	۵۷/۹
۴۲	۰	۵/۲۶	۱۵/۸	۳۶/۸	۴۲/۱
۴۴	۱/۷۵	۳/۵۱	۵/۳	۴۵/۶	۴۳/۹

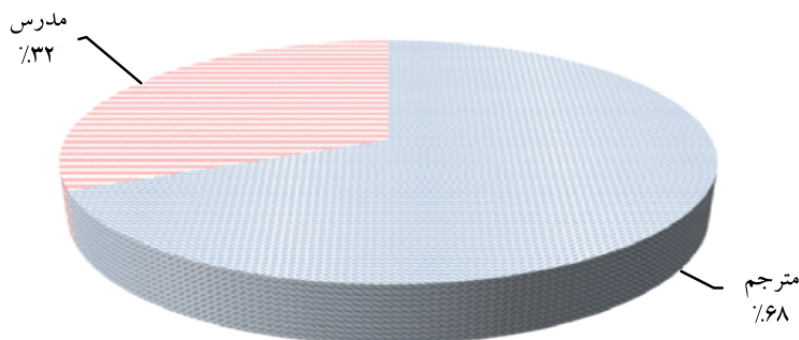
تمرین نقد دانشجویی هم انتظارات دیگر دانشجویان از این واحد درسی آموزشی است. شرکت کنندگان سایر گویه‌های ایدئال را نیز تأیید می‌کنند. بررسی مقابله‌ای متن اصلی و ترجمه، بررسی راهبردهای به کار رفته در سطوح خرد و کلان، جمع‌آوری اطلاعات قبل

از آغاز نقد و بررسی ترجمه، بررسی ترجمه در سطح نشانه‌شناختی و توجه به راهبردهای مرتبط با مسائل فرهنگی از جمله این موارد است. نتایج حاصل در نمودار ۱ و ۲ قابل مشاهده است. همچنین، درصد اشتغال شرکت کنندگان به کار ترجمه و تدریس در نمودار ۳ مشخص شده است.

نمودار ۲ درصد پاسخ شرکت کنندگان به گویه‌های مربوط به شرایط ایدئال

نتیجه آزمون خی دو تحقیق، بیانگر این مطلب است که بین فراوانی‌های مشاهده شده و فراوانی‌های مورد انتظار، اختلاف معنی‌داری وجود دارد ($\text{sig} < 0/05$) و تنها در گویه‌های ۷، ۱۳، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۳۳ و ۴۳ نظر غالبی در پاسخ‌ها وجود ندارد.

نمودار ۳ درصد اشتغال شرکت کنندگان به ترجمه و تدریس

مصاحبه

شرکت کنندگان در مصاحبه نیز نظر خود را در مورد محتوا و اهداف درس (شرایط واقعی) و نیاز دانشجویان (شرایط ایدئال) بیان کردند که با سه عنوان هدف، تکالیف و فعالیت‌ها و محتوا و برنامه آموزشی پیشنهادی دسته‌بندی شد.

افزایش کیفیت ترجمه، دقت در فرایند ترجمه، یادگیری روش‌های نقد ترجمه و معرفی چهارچوب‌های نظری مواردی است که با عنوان «هدف» طبقه‌بندی شد. در بخش «تکالیف» و «فعالیت‌ها» به مواردی از جمله چگونگی جست‌وجوی خطاهای ترجمه، آشنایی با خطاها و اشتباهات معمول در ترجمه، بررسی انواع متن، نقد علمی، فعالیت گروهی و اعمال نظریه‌های ترجمه حین نقد آثار، اشاره شد. شرکت کنندگان در مصاحبه، منابع آموزشی این واحد درسی را نیز معرفی کردند.

همچنین، مصاحبه‌ای که در بخش آموزش دانشگاهی و نیاز به چهارچوب نظری در زمینه نقد و ارزشیابی ترجمه، ملاک‌های نقد ترجمه، آسیب‌شناسی نقد ترجمه در ایران و ارائه راهکارهایی برای رفع معضله‌های حوزه نقد انجام شده، با مطالعه حاضر همسو است. به باور شرکت کنندگان این مصاحبه، و استادان دانشگاه، نقد ترجمه سلیقه‌ای و غیرتخصصی انجام می‌شود، آموزش این درس در دانشگاه نیازمند بازنگری است و باید با هدف تربیت منتقد ترجمه انجام شود (خبرگزاری فارس، ۱۳۹۴).

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از موارد مهم در طراحی برنامه آموزشی، تشخیص نیاز دانشجویان است. بررسی نیازها طی مراحل با جمع‌آوری اطلاعات صورت می‌گیرد و با نظر متخصصان رشته تحصیلی برای تصمیم‌گیری در انتخاب اهداف آموزشی و محتویات برنامه به کار می‌رود. در حقیقت، محتوای برنامه آموزشی هر واحد درسی شامل ایده‌ها، مهارت‌ها و راهبردهایی است که دستیابی به اهداف آموزشی را امکان‌پذیر می‌سازد. همان‌طور که باقری و همکاران (۱۳۹۶) نتیجه‌گیری می‌کنند، برای تربیت دانشجویانی متفکر و نقاد باید به تقویت مهارت‌های فکری آن‌ها همت گماشت تا بتوانند با چالش‌های پیش رو در محیط کار روبه‌رو شوند و به حل مسائل بپردازند. از نظر دیوسر و جعفری گهر (۱۳۹۳) نیز اگر برنامه‌های درسی همسو با تفکر انتقادی اصلاح شوند، این امر می‌تواند راه را برای ارتقای عملی مهارت‌های تفکر در کلاس درس باز کند. تدریس الهام‌گرفته از تفکر انتقادی هدف مطلوبی است که مستلزم تعامل و همفکری همه متولیان است.

یافته‌های مطالعه حاضر حاکی از این مطلب است که بین اهداف آموزشی واحد درسی و انتظارات دانشجویان توازنی وجود ندارد، محتوای آموزشی و برنامه آموزشی کاستی‌هایی دارد و میان نظریه‌های ترجمه و فعالیت‌های درس مزبور از نظر عملی فاصله وجود دارد. شاید تنها در یکی از دانشگاه‌های مورد مطالعه چند منبع مرتبط و نسبتاً قدیمی در نظر گرفته شده باشد اما همچنان ارتباط عملی بین نظریه‌های ترجمه و فعالیت‌ها دیده نمی‌شود. در بیشتر موارد به مطالعه منابع اکتفا شده و نقد و بررسی علمی انجام نشده است. چنان که استادان ترجمه و دانشجویان دکتری شرکت‌کننده در این پژوهش تأکید می‌کنند، هدف از این واحد درسی افزایش کیفیت ترجمه و آموزش روش‌های نقد ترجمه است؛ در حالی که بررسی این درس در سه دانشگاه مورد مطالعه، گویای مطالب دیگری است. به نظر می‌رسد میان نقد ترجمه علمی و آنچه دانشجویان کارشناسی ارشد ترجمه به عنوان نقد ترجمه انجام می‌دهند، فاصله وجود دارد.

پاسخ‌ها به گویه‌های واقعی پرسش‌نامه نشان می‌دهد که در بیشتر موارد بیش از ۲۰ درصد از شرکت‌کنندگان، که حدود ۶۸ درصد آن‌ها به کار ترجمه اشتغال دارند، گزینه خنثی را انتخاب کرده‌اند چرا که تجربه واقعی از نقد ترجمه را ندارند. به باور فرحزاد و فامیل خلیلی (Farahzad & Famil Khalili, 2012)، واحدهای درسی که در برنامه کارشناسی در نظر گرفته شده برای کمک به دانشجویان در تشخیص خطاهای ترجمه موفق نبوده است؛ در نتیجه دانشجویان کارشناسی ارشد نیز در این زمینه مهارت کافی ندارند. رضوانی (Rezvani, 2013) که نظر استادان را در مورد نقد ترجمه جویا شده است، چنین نتیجه‌گیری می‌کند که محتوای فعلی این درس رضایت‌بخش نیست و دانشجویان حتی از دانش ابتدایی در مورد نقد ترجمه بی‌بهره‌اند. نتایج به دست آمده در پژوهش رضوانی و وکیلی‌نژاد (Rezvani & Vakilinejad, 2015) نیز مبین این مطلب است که دانشجویان مترجمی، نقد ترجمه را بدون چهارچوب نظری انجام می‌دهند و ارتباطی میان نظریه و عمل در نقد ترجمه دوره کارشناسی ارشد دیده نمی‌شود. غلامی (Gholami, 2018) به بررسی نقدهای ترجمه ایران در سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۵ می‌پردازد. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که تشخیص خطاهای ترجمه غالب‌ترین روش نقد ترجمه در ایران است و معیارهای ارزشیابی به کار رفته از نوع زبان‌شناختی است.

یافته‌های مطالعه حاضر نیز که در سه دانشگاه (ارائه‌دهنده دوره آموزشی دکتری ترجمه)، نظر استادان ترجمه، دانشجویان دکتری ترجمه و دانشجویان کارشناسی ارشد را

جویا می‌شود، با پژوهش‌های قبلی مطابقت دارد. از این روست که تغییر و بازنگری در برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد نیز لازم به نظر می‌رسد.

همان‌طور که نتایج تحقیق در بخش مصاحبه نیز اشاره دارد، هدف، محتوا و برنامه آموزشی واحد درسی «نقد و بررسی آثار ترجمه شده» نیازمند توجه است. علاوه بر اهداف (افزایش کیفیت ترجمه، دقت در فرایند ترجمه و...)، تکالیف و فعالیت‌هایی (تمرین عملی نقد ترجمه به هر دو زبان فارسی و انگلیسی، بررسی ترجمه در سطح پیرامنتی، نقد و بررسی ترجمه انواع متن، مقایسه نمونه‌هایی از نقدهای علمی و غیرعلمی و تمرین نقد دانشجویی و...) که به آن‌ها اشاره شد، استادان و دانشجویان دکتری مطالعات ترجمه شرکت‌کننده در مطالعه حاضر، منابع متعددی برای این واحد درسی معرفی کرده‌اند که با توجه به نتایج به دست آمده و نیاز دانشجویان مترجمی، به مواردی از محتوای پیشنهادی برای برنامه آموزشی این درس اشاره می‌شود. منابع اصلی پیشنهادی عبارت‌اند از:

فرحزاد، فرزانه (۱۳۹۰). «نقد ترجمه: ارائه مدلی سه وجهی»، www.noormags.ir.

Hewson, L. (2011). *An approach to Translation Criticism*, Amsterdam: John Benjamins.

House, J. (2001). "Translation quality assessment: linguistic description versus social evaluation". *Meta*, 46(2): 243-257.

Reiss, K. (2000). *Translation Criticism: The Potentials & Limitations*, Manchester: St. Jerome.

Williams, M. (2004). *Translation Quality Assessment: An Argumentation-Centred Approach*, Canada: University of Ottawa Press.

منابع فرعی که مطابق با نتایج به دست آمده برای برنامه آموزشی این درس پیشنهاد می‌شود عبارت‌اند از:

پاینده، حسین (۱۳۸۹). *داستان کوتاه در ایران، تهران: نیلوفر*.

صفری، سعید (۱۳۹۸). *نقد ترجمه در مطالعات ترجمه: نظریه تا عمل، تهران: آوین مهر*.

منافی اناری، سالار (۱۳۹۵). *روش‌ها و نقد و بررسی ترجمه، تهران: انتشارات دانشگاه*

علامه طباطبایی.

در بخش محتوای واحد درسی «چهارچوب نظری» نیز برای آموزش نقد ترجمه پیشنهاد می‌شود. هرچند چهارچوب کلی که هیوسان (Hewson, 2011) برای نقد ترجمه معرفی می‌کند جدید نیست، ضعف چهارچوب‌های قبلی را برطرف می‌کند. ترتیبی که او برای نقد ترجمه اتخاذ می‌کند، به ترتیب، حرکت از سطح کلان به سطح خرد و سپس

بازگشت به سطح کلان را در برمی گیرد. در حقیقت، منتقد ترجمه شش مرحله را پشت سر می گذارد: ۱) جمع آوری «اطلاعات اولیه»^۱، ۲) طراحی چهارچوب، ۳) انتخاب متن برای تحلیل سطح خرد و متوسط^۲، ۴) حرکت از سطوح خرد و متوسط به سطح کلان، ۵) جمع آوری عوامل برای تشخیص تأثیرات سطح کلان و ایجاد فرضیه درباره ماهیت ترجمه و ۶) آزمایش این فرضیه در قسمت‌های دیگری از متن. بدین ترتیب، از نظر هیوسان خواندن ابتدایی متن، موارد کلیدی را برای تفسیر آن در اختیار منتقد قرار می دهد؛ سپس چهارچوب انتخابی برای نقد اولویت‌های تحلیل سطح خرد متن را مشخص می کند. در نتیجه، کاربرد چهارچوب نقد ترجمه در توجه به موارد خاص و انتخاب متن برای مطالعه دقیق است (با اندکی تغییر، سطح متوسط از این چهارچوب حذف شده است).

مدل سه‌وجهی فرحزاد (۱۳۹۰)، وجوه بینامتنیت^۳، تحلیل گفتمان انتقادی^۴ و بررسی انتخاب‌های ترجمه‌ای در سطح متنی، پیرامنتی^۵ و نشانه‌ای^۶ را در نظر می گیرد. براساس این مدل، ترجمه از نظر موضع و تأثیر ایدئولوژیک در جامعه مقصد نیز بررسی می شود. چهارچوب هیوسان (Hewson, 2011) ساختار کلی مدل قبل را به گونه‌ای نظام‌مند بیان می کند، نیز ترتیب فرایند را مشخص و با توجه به معیارهای موجود، ترجمه را طبقه‌بندی می کند. ترتیب عملکرد، مطابق با چهارچوب هیوسان در آموزش نقد ترجمه عبارت است از:

۱. جمع آوری اطلاعات اولیه: منتقد به ساختار کلان ترجمه توجه می کند. اطلاعات

اولیه در مورد متن مبدأ، از زمان چاپ تا ویرایش، تهیه می شود، به مشخصه‌هایی از جمله، آیا این ترجمه نخستین ترجمه متن است یا ترجمه‌های دیگری هم وجود دارد؟ و نیز به اطلاعات فردی مترجم توجه می شود. موارد فرامنتی^۷ و پیرامنتی، جلد کتاب (نوشته‌ها و تصاویر)، مقدمه، فهرست، تاریخ، یادداشت ناشر، مقدمه مترجم و پانوشت‌ها در این مرحله جست و جو می شوند. افزون بر این، فصل‌بندی ترجمه و پاراگراف‌ها نیز بررسی می شود. گفتنی است که کل ترجمه اهمیت دارد، اما فقط جزئیاتی بررسی می شوند که در چهارچوب نقد قرار می گیرند.

-
1. preliminary data
 2. meso level
 3. intertextuality
 4. critical discourse analysis
 5. peritextual
 6. itersemiotic
 7. paratextual

۲. ساختار خرد: در این مرحله، در واقع، منتقد به دنبال تأثیراتی است که ترجمه در ارتباط با چهارچوب نظری نقد به وجود آورده است و شامل انتخاب واژگان، ساختار، سبک، کنار گذاشتن برخی گزینه‌های ترجمه‌ای و گفتمان غیرمستقیم آزاد^۱ می‌شود.

۳. ساختار کلان: موارد مربوط به این ساختار که در مرحله جمع‌آوری اطلاعات اولیه مشخص شد، اینک به کمک نتایج حاصل از بررسی ساختار خرد کامل می‌شود. از آنجا که چیزی با عنوان ترجمه خوب یا بد وجود ندارد، این مرحله از نقد ترجمه، انتقال از سطوح اولیه به سطح سوم است و ترجمه را در یکی از چهار گروه زیر قرار می‌دهد: (۱) تشابه واگرا،^۲ واگرایی نسبی،^۳ واگرایی بنیادین^۴ و (۴) اقتباس^۵.

آنچه از نظر منتقد ترجمه مطلوب تلقی می‌شود، در گروه اول قرار می‌گیرد و ترجمه‌ای که حداقل مطابقت را با متن مبدأ نشان می‌دهد، در گروه چهارم جای می‌گیرد. از نظر هیوسان (Hewson, 2011) ساختار هدفمند کلان در «اقتباس» از متن مبدأ به ترجمه منتقل نشده است و «واگرایی نسبی» حد فاصل «تشابه واگرا» و «واگرایی بنیادین» است. افزون بر این، هنگامی که تأثیرات ساختار کلان خیلی برجسته نیست، مرز میان تفسیر درست و غلط بررسی می‌شود و صحبت از واگرایی نسبی به میان می‌آید. سرانجام، فرضیه‌های اولیه در بخش‌های دیگری از متن هم بررسی می‌شود و درستی یا نادرستی ترجمه و کیفیت آن تعیین می‌گردد. برای مثال، اقتباس ترجمه‌ای نادرست است یا اصلاً ترجمه نیست.

هرچند تعداد فارغ‌التحصیلان دکتری مطالعات ترجمه اندک است، با توجه به نیاز جامعه، وجود گام‌هایی اساسی در آموزشی معتبر ضروری به نظر می‌رسد. لازم است دانشجویان ترجمه برای ترجمه‌ای مطابق با دنیای واقعی، ویرایش و بازنگری ترجمه و نقدی نظریه‌محور آماده شوند. برای تربیت مترجمانی کارآمد، از نظر سلیمی‌بنی و همکاران (۱۳۹۳)، فعالیت‌های آموزشی متنوع لازم است. طراحی تکالیف و پروژه‌های معتبر به دانشجویان فرصت می‌دهد تا به دنیای حرفه‌ای ترجمه نزدیک‌تر شوند. بدیهی است که همراهی نظریه و عمل به تربیت مترجمان و محققانی مستقل، خلاق و وظیفه‌شناس منجر خواهد شد. به باور هورتاس - باروس و همکاران (Huretas-Barros et al., 2019)، افزایش کیفیت ترجمه و بررسی آن تأثیر بسزایی در محیط دانشگاهی و حرفه‌ای ترجمه دارد. تأثیر بر فرایند ترجمه،

1. free indirect discourse
2. divergent similarity
3. relative divergence
4. radical divergence
5. adaptation

جست وجوی نیازهای آموزشی دانشجویان و بررسی یافته‌های آنها از جمله این دستاوردها در محیط آموزشی است.

پیوست ۱: پرسش‌نامه آزمایشی

به نام خدا

دانشجوی گرامی

سؤالات زیر مربوط به تحقیقی درباره درس «نقد و بررسی آثار ترجمه شده» است. با پاسخ‌های ارزشمند خود ما را در کسب نتایجی بهتر یاری کنید. لطفاً آدرس ایمیل خود را نیز بنویسید تا نتیجه تحقیق برای شما ارسال شود. با تشکر

زن مرد شغل دانشگاه ایمیل:

۱. آیا استاد شما برنامه آموزشی (syllabus) مشخصی برای این درس داشت؟

بله خیر

در صورتی که جواب مثبت است لطفاً موضوع هر جلسه آموزشی را بنویسید.

۲. آیا منابع و محتویات برنامه آموزشی از نظر شما کافی بود؟

بله خیر

علت را از نظر خود بیان کنید.

۳. آیا در این واحد درسی ترجمه‌ای را عملاً نقد کردید؟ لطفاً در مورد نحوه کار توضیح دهید.

۴. به نظر شما این درس چه هدفی را دنبال می‌کند؟

۵. ارتباط درس نقد و بررسی آثار ترجمه شده با دروس دیگر از جمله «کارگاه ترجمه» و «نظریه‌های ترجمه» چیست؟ توضیح دهید.

۶. با توجه به نیازهایی که برای فعالیت در حوزه ترجمه خواهید داشت، چه مواردی را برای فعالیت و بررسی در این واحد درسی ضروری می‌دانید؟ لطفاً هر موردی را که لازم می‌دانید، اضافه کنید.

«موفق باشید»

Email: salimi.sh25@yahoo.com

پیوست ۲: پرسش‌نامه اصلی: قسمت اول

دانشجوی گرامی

با عرض سلام

پرسش‌نامه زیر به منظور ارزیابی درس «نقد و بررسی آثار ترجمه شده» دوره کارشناسی

ارشد رشته مترجمی تنظیم شده است. با پاسخ‌های ارزشمند خود در بهبود وضعیت آموزشی این واحد درسی مشارکت کنید.

در صورت تمایل آدرس ایمیل خود را بنویسید تا نتیجه تحقیق برای شما ارسال شود.
با تشکر فراوان

جنسیت: مرد زن دانشگاه: سال ورود:
شغل: مترجم مدرس ایمیل:

ردیف	گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۱	در این درس با چهارچوب‌های مختلف نقد و بررسی ترجمه آشنا شدیم.					
۲	آخرین نظریه‌ها و چهارچوب‌های نقد ترجمه معرفی شد.					
۳	نقد ترجمه باید عملاً تمرین شود.					
۴	ترجمه به صورت ذهنی (subjective) و سلیقه‌ای بررسی شد.					
۵	درس نقد باید دانشجویان را به تفکر انتقادی تشویق کند.					
۶	انتخاب منبع و محتویات درسی سلیقه‌ای بود.					
۷	نقد ترجمه در قالب پروژه‌های فردی و گروهی انجام شد.					
۸	راهبردهای به کار رفته در سطوح خرد و کلان (macro, micro) باید با توجه به چهارچوب تعیین شده بررسی شود.					
۹	در این درس بین مباحث نظری و عملی ارتباط برقرار شد.					
۱۰	سبک (style) از موارد مهمی است که باید در آثار مترجمان بررسی شود.					
۱۱	نقد و بررسی ترجمه باید در سطح پیرامنتی (meta text)، مقدمه، پیش‌گفتار، پانوش، ... انجام شود.					
۱۲	بررسی مقابله‌ای متن اصلی و ترجمه آن (contrastive analysis) از جمله فعالیت‌های مؤثر در نقد آثار است.					
۱۳	هدف از این درس فقط بررسی آثار ترجمه شده اسلامی و ادبی است.					
۱۴	نمونه‌هایی از ترجمه‌ها باید در سطوح خرد و کلان (macro, micro) بررسی و تجزیه و تحلیل شود.					
۱۵	نقد و بررسی ترجمه انواع متن (text types) و ژانر لازم است.					
۱۶	ترجمه در سطح micro: grammatical choice عملاً بررسی شد.					
۱۷	شیوه‌های مختلف نقد را عملاً تمرین کردیم.					

ردیف	گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالقم	کاملاً مخالفم
۱۸	به چگونگی ویرایش متن در سطح کلان (macro) باید توجه شود.					
۱۹	نقد نقد (بررسی نقدهای انجام شده) از جمله فعالیت‌های این واحد درسی بود.					
۲۰	شیوه غالب ترجمه و راهبردهای مترجمان در متن‌های مورد نظر باید مشخص شود.					
۲۱	نقد و بررسی آثار نوعی آموزش دفاع از ترجمه است.					
۲۲	ترجمه متون نشان‌دار (marked) نقد و بررسی شد.					
۲۳	نمونه‌هایی از نقدهای برجسته معرفی شد.					
۲۴	بهتر است فضای آموزشی کلاس دانشجو را به کاربرد خلاقانه چهارچوب‌های نقد تشویق کند.					
۲۵	جلسات آموزشی باید به صورت نظری و عملی برگزار شود.					
۲۶	نقد ترجمه کتاب از جمله فعالیت‌های این درس بود.					
۲۷	مقایسه نمونه‌هایی از نقدهای علمی و غیرعلمی از جمله فعالیت‌های مؤثر در این واحد درسی است.					
۲۸	ثبات در ترجمه (consistency) و عوامل مؤثر بر آن بررسی شد.					
۲۹	با نقد و بررسی ترجمه‌های مختلف آموخته‌ایم که اشتباهات مترجمان را تکرار نکنیم.					
۳۰	بررسی و تجزیه و تحلیل ترجمه در سطح کلان مانند genre و discourse هم لازم است.					
۳۱	بهتر است قبل از نقد و بررسی اثر، اطلاعاتی راجع به مترجم، متن مبدأ و نقدهای موجود جمع‌آوری شود.					
۳۲	دانشجویان باید با واژگان تخصصی نقد آشنا شوند.					
۳۳	نظر استاد، معیار صحیح نقد ترجمه در کلاس بود.					
۳۴	این درس فرصت خوبی برای تمرین نقد دانشجویی است.					
۳۵	ترجمه در سطح نشانه‌شناختی (تصاویر) هم باید نقد و بررسی شود.					
۳۶	فعالیت‌ها فقط به مقایسه متن مبدأ و ترجمه آن محدود شده بود.					

ردیف	گویه‌ها	کاملاً موافقم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	کاملاً مخالفم
۳۷	هنگام نقد اثر، هدف مترجم (purpose) بررسی شد.					
۳۸	ترجمه‌های متفاوت از هر متن نقد و بررسی شد.					
۳۹	هنگام نقد آثار راهبردهای مرتبط با مسائل فرهنگی (cultural transfer, cultural compensation) هم باید بررسی شود.					
۴۰	این درس با دروس پیش‌نیاز نظریه‌ها و کارگاه ترجمه ارتباط داشت.					
۴۱	منابع درسی، مرتبط با موضوع نقد ترجمه و متناسب با نیاز دانشجویان بود.					
۴۲	بهتر است نقد و بررسی آثار به هر دو زبان فارسی و انگلیسی انجام شود.					
۴۳	این درس در افزایش کیفیت ترجمه متن مؤثر بود.					
۴۴	دانشجو باید برای نقد ترجمه انواع متون آمادگی پیدا کند.					

پیوست ۲: پرسش‌نامه اصلی: قسمت دوم

لطفاً گزینه یا گزینه‌های انتخابی را با علامت * مشخص کنید.

۱. کدام‌یک از راهبردهای زیر در سطح Micro: Syntactic Choice عملاً بررسی شد؟

- Fronting Overall Form Syntactic Calque
 Modulation Extraposition Juxtaposition
 Recategorization

۲. کدام‌یک از راهبردهای زیر در سطح Micro: Lexical Choice بررسی شد؟

- Modification Borrowing
 Creation Cultural Adaptation

۳. کدام‌یک از راهبردهای زیر در مورد Stylistic Choice بررسی شد؟

- Elimination Register
 Free Indirect Discourse Addition
 Appellatives

۴. شما ترجمه کدام‌یک از انواع متون را در این واحد درسی نقد و بررسی کردید؟

- Form Focused Content Focused
 Appeal Focused Audio-Medial

* لطفاً هر موردی را که لازم می‌دانید اضافه کنید.

منابع

- باقری، م.، بیرجندی، پ. و پ. مفتون (۱۳۹۶). «جایگاه تفکر نقادانه در نظام آموزشی ایران»، پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، دوره ۷، شماره ۲، ص ۲۹۹-۳۲۳.
- پرورش، ش.، پیرنجم‌الدین، ح. و ا. حسابی (۱۳۹۵). «لزوم بهسازی روش‌های تدریس دروس ترجمه عملی: طرحی برای تدریس ترجمه ادبی»، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۳۹، ص ۲۵-۱.
- خبرگزاری فارس (۱۳۹۴). «آموزش نقد ترجمه منجر به ارتقای کیفی ترجمه می‌شود»، www.farsnews.com.
- دیوسر، ه. و م. جعفری گهر (۱۳۹۳). «ارزیابی برنامه‌های درسی رشته آموزش زبان انگلیسی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد بر مبنای طبقه‌بندی بازننگری شده بلوم»، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۳۲، ص ۷۳-۹۹.
- سلیمی‌بنی، ش.، حیدری تبریزی، ح. و ع. چالاک (۱۳۹۳). «اعتبار فعالیت‌ها و مواد آموزشی درس کارگاه ترجمه در دوره کارشناسی ارشد رشته مطالعات ترجمه»، پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، دوره ۴، شماره ۱، ص ۴۷-۶۲.
- شفیعی، ش.، توکلی، م. و ح. وحید دستجردی (۱۳۹۷). «طرحی برای آموزش ترجمه دیداری در کلاس‌های ترجمه شفاهی»، پژوهش و نگارش کتب دانشگاهی، شماره ۴۲، ص ۱۰۳-۱۲۸.
- شیروانی، ک. (۱۳۹۰). «پژوهش‌های فرایند مدار: حلقه مفقوده مطالعات ترجمه در ایران»، پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، دوره ۱، شماره ۱، ص ۷۷-۹۰.
- فرحزاد، فرزانه (۱۳۹۰). «نقد ترجمه: ارائه مدلی سه‌وجهی»، www.noormags.ir.
- Baker, M. (2011). *In Other Words: A Coursebook on Translation*, 2nd ed., London: Routledge.
- Brown, J. D. & T. S. Rodgers (2004). *Doing Second Language Research*, Oxford: University Press.
- Chesterman, A. & E. Wagner (2002). *Can Theory Help Translators? A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*, Manchester: St Jerome.
- Cohen, L. Manion, L. & K. Morrison (2007). *Research Methods in Education*, 6th ed., London: Routledge.
- Dörnyei, Z. (2010). *Research Methods in Applied Linguistics*, Oxford University Press.
- Farahzad, F. & G. Famil Khalili (2012). "Validation of a scale for translation quality assessment: A model revisited", *Translation Studies*, 10(37): 81-96.
- Gholami, M. (2018). *Translation Criticism and Review Criteria Prevailing in Iran*, Unpublished master's thesis, Tehran, Iran: Allameh Tabatabaei University.
- Hatim, B. (2013). *Teaching and Researching Translation*, 2nd ed, London: Routledge.
- Hermans, Theo (1999). *Translation in Systems: Descriptive and System-Oriented Approaches Explained*, Manchester: St Jerome Publishing.
- Hewson, L. (2011). *An Approach to Translation Criticism*, Amsterdam: John Benjamins.
- House, J. (1997). *Translation Quality Assessment: A Model Revisited*, Tübingen: Narr.
- Huertas-Barros, E., Vandepitte, S., & E. Iglesias-Fernandez (Eds.). (2019). *Quality Assurance and Assessment Practices in Translation and Interpreting*, Hershey, PA: IGI Global.
- Martino, E., D. (2012). "Common and uncommon readers. communication between translators and translation critics at different moments of the text's life", Retrieved from

- <http://www.researchgate.net/publication/261771842>.
- Nord, C. (2005). *Text Analysis in Translation Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*, 2nd ed., Amsterdam: Rodopi.
- Paloposki, O. (2012). "Translation criticism", In Y. Gambier & V. Doorslaer (Eds.), *Handbook of Translation Studies*, pp. 184-190, Amsterdam: John Benjamins.
- Reiss, K. (2000). *Translation Criticism – the Potentials & Limitations, Categories and Criteria for Translation Auality Assessment*, Manchester : St. Jerome Publishing.
- Rezvani, R. & M. Vakilinejad (2015). "Examining curriculum efficiency from learners' perspective: A case study of translation criticism course of Iranian universities", *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 4(1).
- Rezvani, R. (2013). *Curriculum Evaluation: Critiquing Translation Criticism*, Paper presented at International Conference on Interdisciplinary Translation Studies, Mashhad, Iran: Imam Reza International University,.
- Saldanha, G. & S. O'Brien (2013). *Research Methodologies in Translation Studies*, Manchester: St. Jerome.
- Scocchera, G. (2014). What kind of training for literary translation revisers? some data and a few suggestions. Retrieved from <http://www.researchgate.net/publication/274009994>